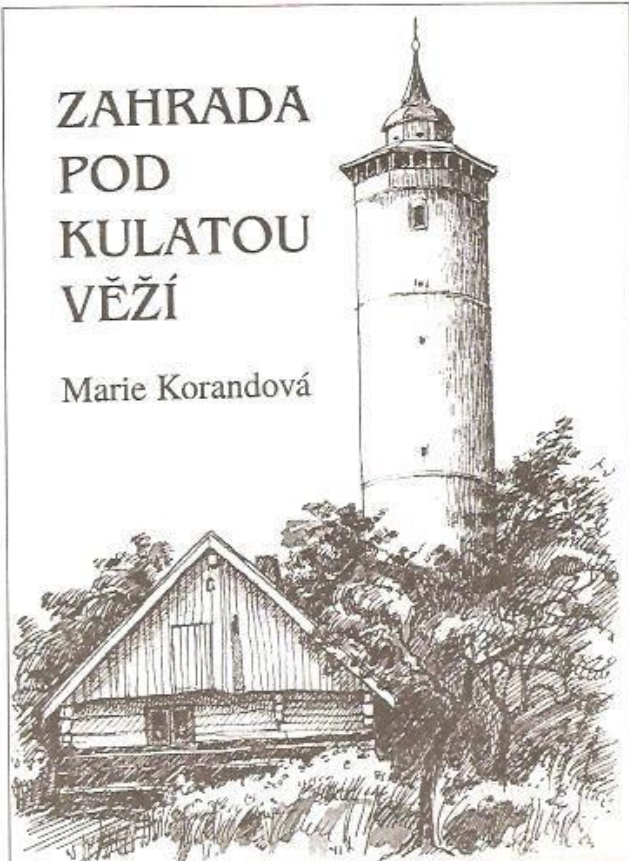

Nový román z regionální historie z pera Marie

ZAHRADA POD KULATOU VĚŽÍ

Marie Korandová

zájem Vašeho Blahorodí o dějiny našeho města. Fejetony, které vám ráčil zaslat váš vzácný přítel a bývalý profesor zdejšího gymnázia, sám osobně neznám. Doufám však, že s identifikací autora vám pomohou naši obětaví zájemci o historickou literaturu, velebný otec Hypolit Randa a profesor Strér, jehož přízni vás především komendují. Má na starosti též městský archiv a jeho vzorné vedení chválil svého času i Karel Jaromír Erben a slavný pan Palacký."

Profesor Strér sáhl po hrstce zažloutlých, ohmataných listů. Bez

titulní stránky, a tím bez autora zaslal je přednedávněm panu spisovateli přítel Truhlař.

"Nechci se pít," řekl po chvíli, ale mám dojem, že stopa půjde k Weislovi."

Jirásek zvedl obočí.

"Jiří Leopold Weisel. Před pokřtěním Joachim Lebl Weisel. Lékař ve Všerubech. Kousek odtud. Vzdělaný pán, Němec, přítel Boženy Němcové. I koutských Stadionů. Měl přístup do jejich rodinného archivu. Tam se dočetl o chodské rebelii a napsal o tom do časopisu Panorama des Universums. Tak nějak okolo roku 1848. Chodenprozess se, tuším, jmenoval ten článek."

Jirásek vytáhl z aktovky tužičku a zápisník.

"Neračte," zarazil ho Strér. "Páter Randa ten časopis má. Ochotně vám ho zapůjčí."

Pan profesor hádal dobře. Text fejetonů se navlas shodoval s textem Chodenprozessu. Páter Randa posloužil dalšími podrobnostmi.

"S doktorem Weislem jsem se seznámil na první kněžské staci. V Hyřově. Podle praxe budějovického semináře absolventy Čechy poslali vždycky nejdřív mezi Němce, aby se zdokonalili ve státním jazyce. Weisel už tenkrát psal, německy, vždycky německy, ale zajímavě, historicky věrně, spravedlivě a vlastenecky. Ten by dal coproto těm dnešním štváccům!"

"Ráčeji dál!"

Radniční sluha s úklonou drží dveře dokořán. Tmavovlasý, asi pětaticetiletý muž s hustým plnovousem, sprovázený gymnaziálním profesorem Slavikem, svižně vstoupil.

"Alois Jirásek," představil se.

"Kresl. Josef. V zastoupení pana purkmistra," řekl tělnatý pán a podal hostu pravici.

Na stolečku leží dva svázané ročníky časopisů. Lumír a Pokrok. Jirásek po nich šlehl okem a nepatrně se pousmál. Před pěti lety tam uveřejnil báseň Na Ryzmberce a malou povídku Na Haltravě. Informovali se, blesklo mu hlavou, to je dobré znamení.

Josef Kresl byl přinejmenším pozoruhodný člověk. Neškolený, pouhopouhý řemeslník, jirchář, přímo posedlý historií. Tak, že vlastní píli zdolal úskalí latiny, jen aby mohl číst staré písemnosti. V Poslu od Čerchova podával Historický deník královského města Domažlice. K hostu se choval mimořádně vlídně.

"Nechci zdůrazňovat, jak velice mne těší

Nudný upršený víkend. Dcera přitáhla krabici starých fotografií. Na jedné žena v tuhém secesním kabátku.

"Kdo je to?"

"Moje babička přece. Tvá prababička."

Splnila jsem přání své dcery. Některé drobnosti jsem si musela ověřit v domažlickém archivu. Obrázek města a okolí vracejičho se ke svému češství vystoupil podivuhodně plasticky. Jako zahrada, o níž pečují starostliví zahradníci, aby rozkvetla yzácnými květy. Zahrada pod kulatou věží. Nedalo mi. Cítila jsem povinnost o ni napsat. Knižku ve formě studentskospolečenského románu vydal letos v březnu Zdeněk Procházka v nakladatelství Českého lesa v Domažlicích.

Zahradou je miněno staroslavné svobodné a královské hraniční město Domažlice a jeho širší okolí, o něž se starají národní buditelé z řad místní inteligence, především učitelé a kněží.

V posledních třiceti letech minulého století dosahovalo české obrozenecké hnutí významných úspěchů. Tady, na odlehlem a chudobném pohraničí, se sice často zápasilo o skývu suchého chleba, avšak díky mravenčí

vlastenecké práci semínka národní obrody také vzesla, rozrostla se a začala přinášet květ.

Byla jim každá česká kniha, noviny, český spolek, škola s vyučovacím jazykem českým, každičké české divadelní představení, zpěvokol, recitační večer, národní slavnost, merenda nebo vlastenecký výlet.

V roce 1882 spisovatelský záměr přivádí do Domažlic místra nacionálně vyhraněné historické prózy Aloise Jiráska. Na tváři mista se obeznamuje s potomky hrách chodských hraničářů, s jejich tradicí. Ve svém nejpůvodnějším románě Psolavci z nich zakrátko učiní reky národní svebytnosti, a tím miláčky celého českého národa.

Domažličtí patrioti si ovšem uvědomují i nebezpečí chodského mýtu. Stavějí proti němu pravdu historické skutečnosti. Využívají oživeného zájmu o lokální dějiny, o sběr národopisného materiálu. Do věnce celonárodního úsilí pak vplétají nejkrásnější květy své zahrady: reprezentační expozici na Jubilejní a Národopisné výstavě v Praze (v letech 1891 a 1895) a její předehru v roce 1893 v Domažlicích.

Korandové - Majtánové, členky RO ČSnS Bratislava

"Tenkrát ještě naši Němci vesměs ctili České království jako svou náležitou vlast a pracovali pro její zvelebení," odušil Strér.

Útý řeholník mu nedal domluvit: "Doktor Weisel byl jeden z nejhrořivějších. Sbíral zvyky a obyčeje šumavských horalů bez rozdílu jazyka a co se týče archivních materiálů, leckde zasáhl v nejvyšší čas. Začátkem padesátých let totiž mnohé vzácné listy a spisy v Koutě přišly nazmar a taky v Domažlicích bylo ledaco jako "staré haraburdi" zašantročeno. Naštěstí se zrovna ze studii vrátil náš děkan Hájek. V Budějovicích dostal dobrou jirsíkovskou vlasteneckou školu a tak honem zachraňoval, co se dalo. V jeho ruce je to spolehlivě schováno."

"A jak potom?" Jirásek dlani ukázal na svazáček požloutlých stránek.

"V tom roce, co Weisel umřel, byl článek přetiskován v Prager Zeitung. Vim to přesně. Byl jsem tehdy z odpovědníkem Jeho Osvícenosti. Vyšlo to jako šest fejetonů. Vergessene Geschichten. Zapomenuté historie se jmenovaly. Hrabě mi je dal k dispozici. Věděl, že mám o takové věci zájem."

"Velebný pán tenkrát zrovna vydal Pamětihodnosti z Českého lesa. Tuze záslužná kniha, sice jen německá..."

"Už mne za to nekařte!" Páter Randa mhouřil ironické, krátkozraké oči. "To máte tak, Vašnosto: Pišu a vydávám nejradši v obou zemských řečích najednou, abych tomu i tomu podstrčil před oči jeho spravedlivé zrcadlo, jenom Denkwürdigkeiten zatím nevyšly česky. Při každé příležitosti mi to ctění vlastenci otloukají o hlavu!"

Jirásek se rozesmál. "Odvolejte se na náš slavný vzor! Na Palackého. První díly Dějin národa českého taky napsal německy."

"A doma? Slůvka českého neslyšíš v domácnosti oslavovaného Otce národa! Ani v rodině jeho dcery, u Riegrů," štípl Slavík.

"Naši doma také mluvili česky jenom se slůžkou v kuchyni," podumal Randa.

"Nebo na Bezděkovském předměstí," zavtipkoval Strér.

"Víme," obrátil se k Jiráskovi, "Randové jsou patriarchální rodina, praví Domažličáci, "od kořene", jako všichni z náměstí. V ulicích jsou "od párezu", za vodou "plíva", na předměstích "přilezlici nebo náplava".

"Já bych vás škatulkoval jinak," prohlásil

Slavík. "Na Čechy, Němce a Domažlicky. Ti si sedí na truhlicích peněz a budoucnost českého národa je zajímavá jako loňský sníh!"

"Němčina se nám, bohužel, rozlezla po městech vsude. Jako rakovina," posteskl si Jirásek.

"Domažlice jsou české!" bránil Strér svoje působiště. "Stejně jako Klenčí nebo i takové Klatovy. Jen nátěr je německý, aby se zdálo, že páni měšťané jsou vzdělání a kráčeji s duchem doby."

"Duch doby se už mení," podotkl spisovatel.

"A německý nátěr praská. Je slabý, povrchní, neodolá náporu svěжих větrů," zafilozofoval dějepisář.

"Bachovu germanizaci podporovaly statisíce bodáků - a co zmožly? Národ má kořeny a ty roztrhají skálu i fetězy. Musíme se obrátit na venkov. Tam je život, tam je pramen živé české a slovanské vody, tam se člověk stane vlastencem z lásky!" oduševňoval se Slavík.

"Rozhodně musíte k panu děkanovi," zavrcekl Randa debatu Jiráskovým směrem. "Sbírá prameny k dějinám města Domažlic. Pomyšlí na podrobnou kroniku. Já bych rád napsal o pánech z Lamingu a sestavil rodokmen újezdských Kozinů."

"K l e n e č s k é matriky?" zvedl obočí Jirásek.

"V nejstarší jsem našel pouze latinský záznam křtu Kozinova syna Matěje z roku 1689. Až potom jsem si vzpomněl, že Klenčí patřilo farou do Domažlic. V městské matrice je záznam o křtu chodského hrdiny. Český. Z roku 1652."

Strér souhlasně přikývl.

"Klenečský farář Šanda má pro mne pochopení."

V matrikách mi vyhledal Kozinův svatební zápis, křest jeho prvorozeného syna Jiřího a

úmrtí manželky Doroty."

Jirásek otevřel zapisniček.

Randa se zasmál.

"Pockejte, vašnosto. Dám vám všechno, co budete považovat za potřebné. Teď mi dovoďte, abych vám ukázal opravdovou vzácnost. Nejstarší autentický záznam kozinovské tradice!"

Drobnými krůčky obesl překvapené hosty. Ze skřínky vytáhl objemnou knihu v kožené vazbě.

"Druhá nejstarší klášterní kronika. Summarium rerum memorabilium conventus Tustensis. K roku 1799 převor Papstmann zapsal: Ast cum aevo moderno excell.comes Lamingen, to jest: Když pak v nedávné době hrabě Lamingen," překládal volně, "začal Chody pro jejich svobody všelijak trápit, postavili se po způsobu svých dědů na odpor."

PhDr. Marie Korandová - Majtánová, CSc.

Narozena 4.2.1936 v Plzni, studovala na FFUK v Praze češtinu a národopis. Po ukončení studií nastoupila do Dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český ČSAV v Praze. V roce 1963 se provdala za kolegu v oboru do Bratislavy a pokračovala ve své odborné práci v Jazykovědném ústavu SAV v Bratislavě. Věnuje se literární tvorbě, externě přednáší český jazyk na UK v Bratislavě, na katedře slovanských jazyků a filologie. Do její literární tvorby patří i půvabná próza Dřevěný chlebiček z prostředí dřevorubecké vesnice Kubice, prózy s tematikou chodských pověstí a tvorba pro děti. Je členkou Střediska západočeských spisovatelů v Plzni. Získala několik ocenění v soutěži Literární Šumava. Prozaický i vypravěčský talent M. Korandové poznalo již několik RO ČSnS na besedách o Chodsku. Poslední vydanou knížku Zahradu pod kulatou věží mají k dispozici předseďové RO.

Mezi těmi Chody byl muž jménem Kozina."

Páter Randa přerušil čtení. Ukazováčkem zatůkal na zažloutlou stránku.

"Račte si všimnout, o Kozinovi píše vir coeteroquin generosus - muž zcela ušlechtilý!!!"

Jirásek vyrovnal záda.

"Kdy ty materiály, velebný pane?"

"Máte-li volno, třebaš dnes odpoledne. Doufám, že i se ctěnou společností přijmete moje uctivé pozvání ke mně domů."

(Ukázka z kapitoly)